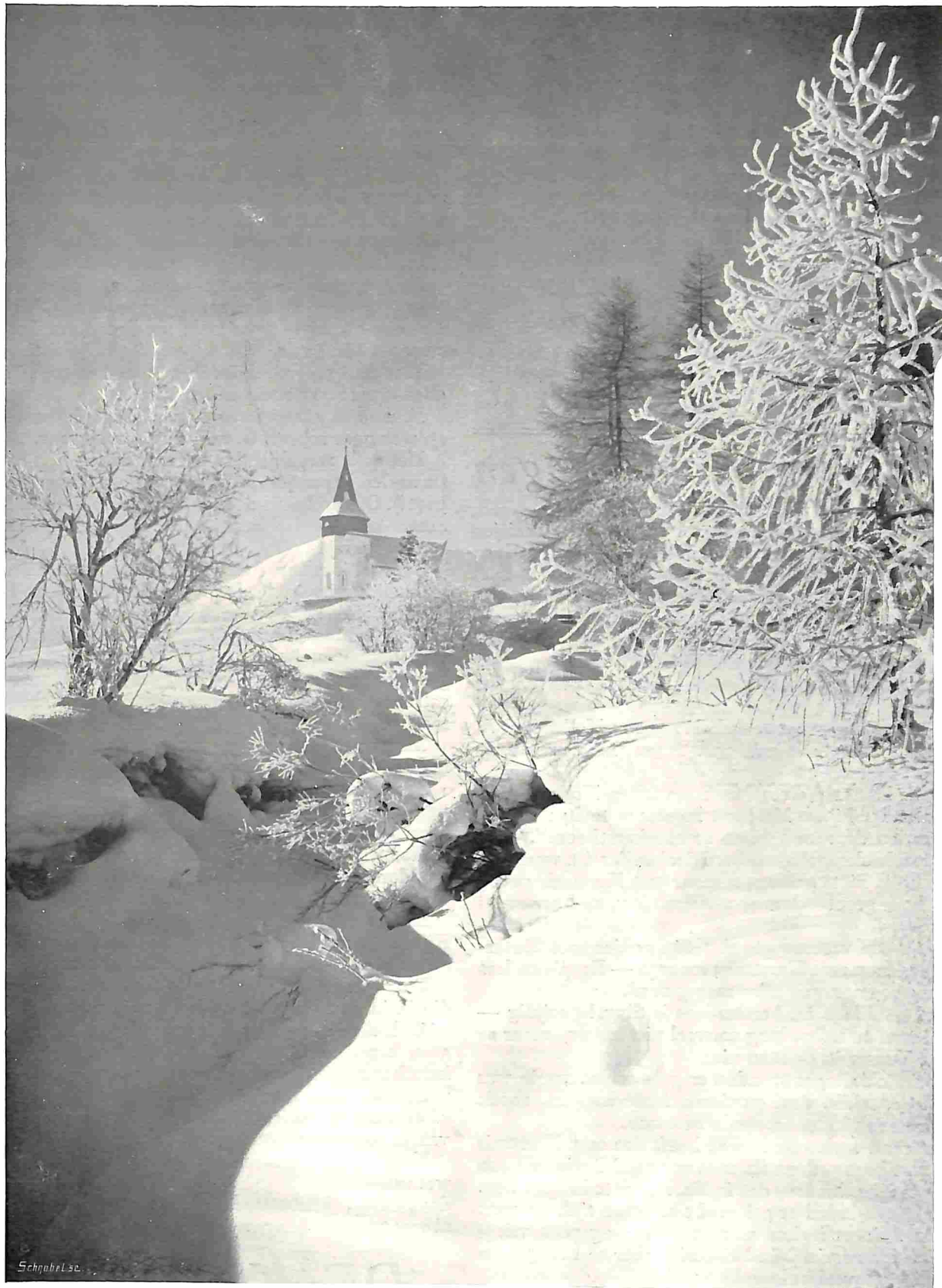


BUITEN

27^E JAARGANG N^O. 51

ZATERDAG 23 DECEMBER 1933



ZON EN SNEEUW IN DE BERGEN



Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

ZON EN SNEEUW IN DE BERGEN (ILL.)	BLZ. 607
KERSTMIS IN VERVLOGEN DAGEN, DOOR TANTE VAN TOENDERTIJD	BLZ. 608
DE KERSTBOOM, DOOR WS.	BLZ. 608—609
KERSTFEEST-LEKKERNIEN DOOR F. W. DRIJVER	BLZ. 609, 618
AUTOTOCHT VAN ARLES NAAR LES BAUX (GEILL.)	
LANGS HET KLOOSTER MONTMAJOUR, DOOR NINA J. DIJKSTRA	BLZ. 610—611
PRUNUS PADUS (GEILL.), DOOR G. KROMDIJK	BLZ. 611—612
HET BUITENLEVEN IN HET EXLIBRIS (GEILL.) (SLOT) DOOR JOHAN SCHWENCKE	BLZ. 612—614
DE ROODE VAAN (GEILL.), DOOR TRIXIE	BLZ. 614—615
PHYSALIS FRANCHETII (GEILL.), DOOR G. KROMDIJK	BLZ. 615
LANGS DE SAUER (GEILL.), DOOR H. E. KUYLMAN	BLZ. 615—617
PANDORA (GEDICHT), DOOR JOANNES REDDINGIUS	BLZ. 617
ARABIA FELIX (GEILL.), DOOR D. VAN DER MEULEN (IV)	BLZ. 616—618

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74—76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

Overneming van den inhoud, ook bij gedeelten, verboden.

Kerstmis in vervlogen dagen

DOOR TANTE VAN TOENTERTIJD

DAAR waren op onze lagere school een paar meisjes in elke klas, die naar Zondagschool gingen en daar met kerstmis een feestje hadden, met een boom. Er was in onze klas buitendien Erna Müller, die thuis een kerstboom had, en dat stempelde haar een beetje tot een apart wezen.

„Erna Müller — die heeft een kerstboom thuis”.

„Ja, dat weet ik wel, dat komt omdat haar vader en moeder Duitschers zijn”.

„Alle twee? En Erna praat toch heel gewoon Hollandsch?”

„Nou ja, zij is hier toch geboren? Maar thuis praten ze Duitsch”.

„Nietwaar, ik ben er geweest, en ze spraken Hollandsch”.

„Als er een ander bij is. Ma kent Mevrouw toch; maar ze zijn Duitschers, en daarom hebben ze een kerstboom”.

„En ze viëren heelemaal geen St. Nicolaas”, wist weer een ander. „Erna heeft niets gekregen, maar met Kerstmis geven ze haar alles, haar grootouders sturen cadeaux, en haar ooms en tantes ook”.

We vonden 't een vreemd geval. Géén pakjes met Sinterklaas, en wel cadeaux met Kerstmis; maar ja — Erna's ouders waren Duitschers, daar was alles mee gezegd.

Op 't Singel — alleen in Amsterdam is Singel onzijdig — waren wel boomen te koop, lang zooveel niet als nu, maar ze waren er toch. Verder in de stad niet.

Ook in de winkelétalages stonden er geen, en evenmin was er al de roode opschik, rood-papieren lampekappen, roode linten, roode namaak-hulst en roode bloemen.

Waar is dat rood toch voor? Wat heeft dat met Kerstmis uit te staan? Het begon, denk ik, met een rood lintje aan een tak hulst, het eenige gekleurde dat in December te krijgen was. Geen roode tulpjes werden er gekweekt om dien tijd, en geen roode rozen en Poinsettia had men, toen er nog geen vlieg-machines waren om ze uit Zuid-Frankrijk over te brengen en in Aalsmeer niet zooveel gekweekt werd.

Het is natuurlijk wel heerlijk dat alle bloemen zoo volop in den winter te krijgen zijn — maar iets hebben we verloren: de vreugd om het terugkomen van wat wij zoo lang ontbeerden, iets van de vreugd om de eindelijk weer gekeerde lente.

Maar dat er in misschien wel meer dan de helft van alle huizen iets van Kerstmis is — o, maar een heel klein boompje soms, of een enkele tak in een pot — maar het geurt toch — dat geeft wel een warm gevoel.

Waarom dan ook niet? Religieuze symboliek hoeft het niet eens te zijn voor wie niet gelooft, of geen Christen is.

Zijn we niet dankbaar als de donkere dagen vóór Kerstmis voorbij zijn en wijst het symbool van de brandende kaarsjes niet op het komende licht, op betere tijden misschien ook?

Zijn niet de nieuwe spruitjes die in 't voorjaar aan de coniferen komen als kaarsjes?

Van Eeden laat het Lioba zeggen:

„De sparren zelfs, dat vormelijk geslacht, dat houdt de handen statig, als ten zegen, het heeft aan d'onveranderd donkre dracht veel helder-groene vingertjes gekregen, veel kaarsjes staan ook op der dennen top.”

Ja, laten we toch na de donkere dagen kaarsjes zetten, witte kaarsjes in den geurenden spar.

Maar dan ook anders niet! Geen brutaal-gekleurde ballen, geen grove, leelijke papieren slingers!

Ieder jaar weer vind ik den boom het mooist zóó, in al zijn soberheid.

Maar toen onze kinderen klein waren, vonden zij toch alle schatten wel prachtig! En elk hadden zij hun lievelingen — het hertje — en den ooievaar — het koffiekannetje, en de prachtige diamanten-bal! Met voorzichtige vingertjes lieten ze de klokjes tinkelen, en ze speelden ik-zie-ik-zie-wat-jij-niet-ziet „met zonder” andere dingen dan die van den boom.

Ja, dat hebben wij als kinderen toch wel gemist!

Eens kregen we van iemand een klein chocolade-kerst-boompje, waar we zielsverrukt van waren. Maar een bezoeker ergerde zich over zulk speelgoed, en het volgend jaar kregen we er geen.

Was het vroeger kouder in den kersttijd? Of werden wij alleen maar onnoodig-dik gekleed?

Ik zie ons gaan, 4 tot 8 jaar, langs de kerstboomenmarkt, op weg naar school; ik ruik den dennengeur.

Hoe is 't mogelijk dat we nog kijken konden. We droegen fluweelen kapertjes, soms met voile-tjes voor (waarin ik gaten beet!). Ook wel eens doeken nog om de hoedjes heengebonden! Soms droegen we bontjes en mofjes, en natuurlijk hoge stoffen laarsjes.

Zooveel is zeker, dat wij er in de verste verte niet zoo aantrekkelijk uitzagen als de wollen kabouter-kindertjes van tegenwoordig!

Maar och, het hinderde ons niet, we wisten niet van andere mogelijkheden. Toen we grooter waren, vonden we onszelf, geloof ik, wel netjes in de fluweelen „goede” mantelpakjes met astrakan randjes afgezet, en de nette hoeden, bontjes en mofjes.

Als groote meisjes logeerden we elk jaar in de kerstvacantie in een kleine provincieplaats.

Sneeuwde het zooveel? Ik zie den langen, stillen stationsweg; o zoo stil, alleen de paardenbelletjes tinkelden zachtjes, karren gingen onhoorbaar door de dikke, witte vacht.

Hoe wit en smetteloos! Hoe anders dan de Amsterdamsche moddersneeuw, die toen nog weinig weggeruimd werd. Zoodra we uit den trein stapten, voelde ik de vredige stilte.

Met de nichtjes liepen Betty en ik langs de bekende straten. Kijk, het aardige grachtje met de ophaalbrug, en 't huis van de nichten — daarnaast het oude bakkerswinkeltje.

Dan was er het vertrouwde huis, met alle lieve menschen die ik in een jaar niet gezien had, er was — ja — er was ook véél lekkers; en er was 's avonds het zingen bij de piano, geen kerstliedjes, maar de oude, vertrouwde melodieën. Geen kerstboom, maar wel een vredige, genoegelijke stemming. Er waren overdag lange wandelingen door de besneeuwde lanen, of er was het vertrouwelijk praten, samen, onder 't uitkijken van de breede vensterbanken uit.

Neen, kerstherinneringen heb ik niet uit mijn jeugd, maar wel staan in mijn geheugen vele kerstvacanties, met al het dwepen en genieten, met al het lachen en pretmaken, met al wat toen een jongemeisjes-vacantie geven kon.

DE KERSTBOOM

KERSTBOOM koopen, meneer?” vraagt de man. „'t Bin de laoste”.

Natuurlijk: 't zijn altijd de laatste. Maar hij heeft er nog genoeg. Ze liggen in schuine rijen tegen elkaar aan gedrukt onder het schelle licht van den grooten electrischen marktlantaarn. Vóór den dichten wilden bos van al die on-

verkochte Kerstboomen staan er eenige wijduit op hun kruishouten. Ze werpen felle schaduwen over het grijs van de marktsteenen.

„Deuze, meneer?” vraagt de man, en hij tilt een bij het topje op, alsof het een doode vogel is, en houdt mij dien haast onder den neus.

Menschen! is dat een Kerstboom! Je zou hem kunnen plaatsen in een kerk of in zoo'n lekker hooge, ouderwetsche kamer. Maar in een modern huis met een zoldering die bijna op je hoofd neerkomt, kun je hem gewoonweg niet gebruiken. En hij is ook veel te groot van omvang. Je zou bijna geen ruimte overhouden om te zitten.

„Nee, die is me veel te groot. Ik moet een kleine hebben. 't Is voor een kind”.

Kleine boompjes. Ja, die gaan altijd het best. Veel keus heeft hij niet meer. Maar hier is er dan nog één. Een pracht-exemplaar. Voor een krats, omdat het (natuurlijk) de laatste is.

Het is werkelijk een juweel van een boompje. Met lichtgroene, heel fijne naaldjes. Het doet jeugdig en kinderlijk aan bij al die donkere stekelbaarden. Het is lief. Dat is het eenige woord ervoor. Het is lief, net als een jong, pluizig poesje.

* *

Nu staat het in de kamer. Op het keukentafeltje, dat er zoo heel geschikt voor is, en dat voor deze extra-gelegenheid met rood crêpe-papier is versierd. De doos Kerstversierselen wordt van den zolder gehaald, met de kaarsjes, die van verleden jaar zijn overgebleven.

De kleine meid ziet vol bewondering naar de snuisterijen. Zilveren noten, roode en groene en gele ballen, klokjes, snoeren kralen, vogeltjes met stijve borstelstaartjes, lange glinsterslingers, lantarentjes, en de hemel weet wat meer, alles van glimmend glas. Ik kan mij voorstellen, dat een kind niets mooiers weet te bedenken dan deze luchtige en bonte weelde van kleuren en glanzen.

„En deze bovenaan”, zegt ze, en krijgt voorzichtig de piek uit de doos, een lange glinsterpunt met een groot-tenue-pluim van zilverdraad.

Nu is alles klaar.

„En . . . ?” zegt mijn vrouw, die de laatste hand aan het kunstwerk heeft gelegd.

„En . . . ?” vraag ik.

Nee, het is gewoonweg een pracht van een boompje geworden. We gaan allen een paar pas achteruit en kijken naar onzen feestelijken gast, die plotseling het middelpunt van ons gezin is geworden.

* *

Des avonds worden de kaarsjes ontstoken.

Het boompje staat in een waas van gouden licht. Zijn takjes zijn fijn groentjes. De snuisterijen schijnen geen materie meer te hebben. Het zijn niets dan bonte fonkeltjes en schijnsels.

Wij zien allen met verbazing naar het boompje, dat op zijn schamele takken dien rijkdom van bevend licht en kleuren draagt. De kleine meid rinkelt aan een belletje, dat in een van de onderste takken hangt.

We zitten om den boom, en kijken en wachten.

Er zit iets in de lucht van oude Kerstverhalen, en Middeleeuwsche liederen.

„O allerliefste kindekijn . . .”

Wij praten en lachen en zingen wat, en wij zijn vol bewondering voor het boompje, waaromheen het gele licht siddert. Het is alles zoo huiselijk, zoo intiem, zoo eenvoudig, en toch zoo vol van onuitgesproken gedachten en gevoelens.

Het is het simple feest. Van het Kind, het Licht en het Leven.

Ws.

Kerstfeest-lekkernijen

DOOR F. W. DRIJVER

OORSPRONG EN BETEKENIS

HET feest bij uitnemendheid door onze Germaansche voorouders, in de laatste helft van December en de eerste van Januari gevierd, was het Joelfeest. midden in het Bevruchtingstijdperk, d.w.z. de tijd, in welken de Aarde schijnbaar haar winterslaap doet, maar in werkelijkheid aan talloze geheime plaatsen het nieuwe leven, den opbloeit der lente voorbereidt. Dan werden offers gebracht aan Wodan, Holda en andere godheden, die geacht werden de vruchtbaarheid te bevorderen. Onder invloed van het Christendom is het oude Germaansche feest, dat een zuiver agrarische beteekenis had, geworden tot vreugdebetoon

over de geboorte van diens Stichter. Deze wijziging vermocht evenwel niet te beletten dat tal van oude feestgebruiken bleven voortbestaan, zij het dan ook met een er aan gegeven christelijke kleur. Bovenal is het de velerlei lekkernij, waarvan het gebruik nog altijd onafscheidelijk aan ons Kerstfeest is verbonden, welke de herinnering aan het oude feest onzer heidensche voorouders bewaart. Trouwens, de Duitsche benaming Weihnachten dankt haar oorsprong aan geen andere omstandigheid dan dat het Joelfeest een tijdsverloop van twaalf nachten omvatte, waaraan onze Driekoningendag zijn ouden naam Dertiendag ontleent. Hier meê is tegelijk de naam verklaard van de te onzent ingeburgerde Weihnachtstollen, welke in oorsprong niet anders zijn dan de oude heidenweggen, d.w.z. de, als een wig spits toeloopende, offerbrooden, welke bij een hooger trap van beschaving het dieroffer vervingen en aan het eten waarvan men onheil werende en vruchtbaarheid bevorderende kracht toeschreef. De naam heidenwegge maakt plaats voor kerstwigge, zooals men in Friesland zegt, terwijl men elders van krentenbrood spreekt of, zooals in Groningen, van midwinterstoeten. Het Duitsche woord Lebkuchen, d.i. honigkoeken, heeft men in verband willen brengen met libum, waarmee de Romeinen hun offerbrood aanduiden. De volksetymologie, op den klank van het woord afgaande, bracht de Lebkuchen in verband met leven, met gevolg dat het volksgeloof meent, dat een vrouw, wier baksel mislukt, het aanstaande jaar zal sterven. Eigenaardig is het te weten dat reeds de Egyptenaren den heiligen stier Apis honig offerden, op hoop alzoo hun leven te verlengen. Een voornaam plaats onder de Kerstlekkernij neemt, vooral in de Zaanstreek, nog altijd de Deuvekater in, welke door Jan Steen op zijn schilderij „De bakker Oostwaard” is voorgesteld. Over de afleiding van den naam zijn de geleerden het niet eens. Zelfs heeft men er een verbastering in willen zien van de Fransche worden „deux fois quatre”, terwijl anderen, die geen verklaring weten te geven van het eerste deel van het woord, bij het tweede aan het Zweedsche kakr, d.i. koek, denken. Ook denken sommigen aan den, aan den duivel gewijden, kater als vruchtbaarheidsdemon. De eigenaardige Vlaamsche benaming Krolleman is ontleend aan de knobbels of krullen, met welke gewoonlijk de deuvekater wordt uitgebeeld. ☞ Een van de variaties van den Kerstkoek is de Kerstkrans, die niet anders is dan een voorstelling van den Zonnering. Bekend is het verhaal, volgens hetwelk Karel de Groote dit heidensche symbool zou gekerstend hebben door er een kruis in te laten aanbrengen, waaraan onze krakeling dan het ontstaan zou te danken hebben, tenzij deze beschouwd moet worden als een uitbeelding van het wiel van den zonnewagen. Anderen zien in den krakeling den liefdeknoop als symbool der vruchtbaarheid. Wat het Gebildbrot, zooals de Duitscher het noemt, betreft, dit beeldde oorspronkelijk deze of gene godheid uit, of althans het symbool er van. De deelnemers aan den offermaaltijd meenden door het eten van dit brood in nadere aanraking met de godheid te komen, om vervolgens hiervan de heilzame gevolgen te ondervinden. In later tijd is dit soort gebak van Kerstmis naar het Sinterklaasfeest verschoven en niemand denkt er aan dat de taaiaman in oorsprong een godheid en de haan of de koe een goddelijk symbool is. Iets dergelijks is gebeurd met de Gans, welke in verband gebracht is met Martinus van Tours, wiens legende verhaalt dat hij, om aan de eer van zijn benoeming tot bisschop te ontsnappen, vluchtte in een ganzenstal, welks bewoners hem door hun gekwaak verrieden. Vandaar dat, inzonderheid bij Fransche en Saksische stammen, op 11 November de St. Maartensgans op den disch niet mag ontbreken. Waar echter van ouds de Gans gewijd was aan Wodan, daar hebben wij dit Kerstgerecht niet anders te beschouwen dan als een overblijfsel van den ouden Wodan-cultus, al zingt de Duitsche jeugd ook nog zoo lustig:

Die Gänse werden gebraten

Weil sie St. Martin haben verraten.

☞ In Zweden speelt op Julafton, d.i. Julavond of Kerstavond, de Julbeck of Joelbok een voornaam rol, zijnde fijn brood, waarop een gehoornde ram staat afgebeeld. Het blijft gedurende den Kersttijd den Julbord of Kersttafel sieren, ten einde eerst te worden verorberd op den feestdag van den heiligen Knut, d.i. 13 Januari, met welken dag de Joeltijd als geëindigd wordt beschouwd, volgens het rijmpje

Sankt Knut

Driwt den Jul ut.

(Slot op bladz. 618)



DE OVERBLIJFSELEN VAN HET KLOOSTER MONTMAJOUR BIJ ARLES

Autotocht van Arles naar Les Baux

DOOR NINA J. DIJKSTRA

LANGS HET KLOOSTER MONTMAJOUR

DAAR het een bijzonder interessante tocht is, ga ik tijdens mijn kort verblijf te Arles tweemaal een bezoek brengen aan de verlaten bergstad Les Baux. ☼ Den middag van den eersten tocht is het prachtig voorjaarsweer en door de open ramen van onzen wagen komt zachte lentelucht naar binnen gegeurd. We rijden eerst langs Arles' brokkelige stadswallen en slaan dan den weg in naar Tarascon. Al heel spoedig zien we in de verte, op een met hoge dennen begroeiden rotsberg, het klooster Montmajour liggen. Met zijn stevigen verdedigingstoren lijkt het lichte zonbeschenen gebouw op een versterkt ridderslot. ☼ De weg windt zich om den berg heen, steeds opwaarts. De natuur is hier woest en heel eenzaam. Prachtig komen de donkere dennen uit tegen de licht grijze rotsen, terwijl smalle paadjes zich door het dichte bosch naar boven slingeren langs fantastische rotspartijen. ☼ Bij den ingang van het klooster houden we stil. De portier komt naar buiten en laat ons de kerk en de overblijfselen van het oude gebouw bezichtigen. ☼ De kerk, die uit de 12de eeuw stamt, is van binnen geweldig van afmeting. Van daaruit komen we dan in de kloostergangen, mooie, rustige, met prachtig beeldhouwwerk versierde arcadengalerijen rondom een stille binnenplaats met ouden put. In deze gangen vindt men ook verschillende grafstenen, waar monniken en andere geestelijken begraven liggen. Een kleine vierkante steen wijst het graf van een gewonen monnik aan, want de eenvoudigen in rang werden rechtop in hun laatste rustplaats neergezet. De hogere geestelijken mochten liggen en werden met een langwerpigen grafsteen toegedekt. Ook vindt men in deze kloostergang een steenen altaar, waar de mis voor de dooden gelezen werd. ☼ Van den binnenhof uit ziet men den massieven verdedigingstoren of donjon, die in de 14de eeuw aan het gebouw werd toegevoegd. Van de verdere kloostervertrekken is niet veel meer te zien, er staan nog wat oude muren en de vroegere eetzaal is nu als schapen- en lammerenstal in gebruik. Daarboven waren eens de woonvertrekken en de slaapcellen der monniken. ☼ Buiten is er een oude poort, eens de hoofdingang, die naar de Cour d'honneur leidt, vanwaar men over een verweerden muur een wijd uitzicht over het omringende landschap geniet. Vroeger strekte zich rondom het klooster moeras- en rietland uit, nu bloeien er tusschen kale wijnstokken en zilveren olijfstruiken fijn roze de amandelboompjes tot aan den lichten rotsberg in

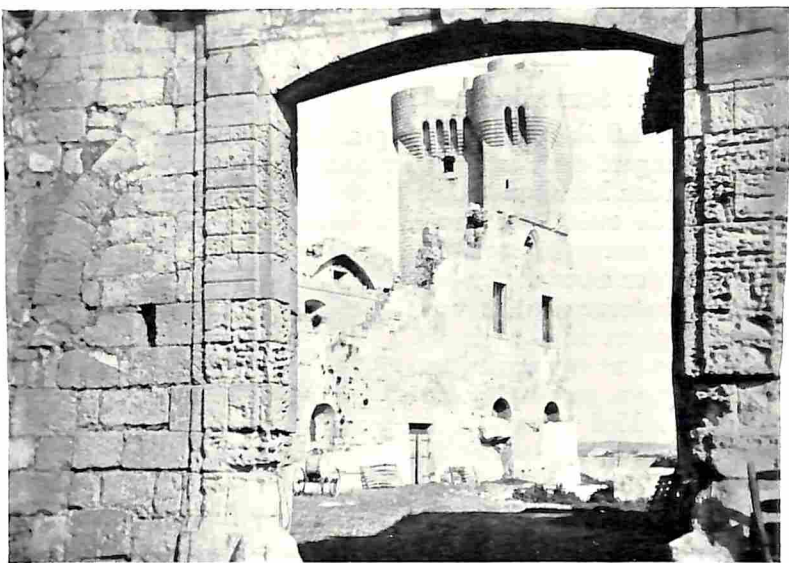
de verte. Op dien berg, die heel eigenaardig van vorm en kleur aan een versterkten burcht doet denken, hadden eens, lang geleden, zoo vertelt ons de gids, de Saracenen hun kampplaats. Het klooster Montmajour zelf was in de Middeleeuwen een bekend bedevaartsoord, waarheen, met booten door het moerasland, jaarlijks vele duizenden pelgrims kwamen gevaren. ☼ Van dezen buitenhof af ziet men ook in het landschap drie eigenaardige ronde molens zonder wieken staan. Dit zijn, zoo zegt men ons, de bekende molens van Alphonse Daudet. In één van deze schreef hij zijn verhalen, terwijl hij in een klein kasteeltje in de buurt woonde. Ook kan men in de omgeving nog de ruïnes van de oude boerderij vinden, waar zijn drama l'Arlésienne zich heeft afgespeeld. ☼ Dan zeggen we het oude klooster vaarwel om onzen tocht naar Les Baux te vervolgen. Eerst komen we nu door het dorpje Fontvieille, wat beteekent — „vieuille fontaine” — en dan door uitgestrekte velden met olijfboomen, laag van stam en zilverkleurig van blad, afgewisseld door veel donker naaldhout, slanke dennen als berken zoo fijn en forsche parasoldennen, die hun breede kruinen beschermend in het rond spreiden. En daartusschen bloeien, als een liefelijke glimlach over een ernstig gelaat, uit knoestig gedraaide grillige stammen, teeder roze, de amandelbloesems. ☼ Een wonderlijk landschap is het waardoor wij rijden. Links van ons strekken zich de bergruggen der Alpilles en het is alsof de natuur zich aansluit bij het verre verleden met zijn ruïnes en bouwvallen. Want de lichte grijze bergwanden lijken oude muren van vestingwerken en de toppen die zich hier en daar verheffen doen denken aan grimmige vervallen riddersloten. Toch is het alles natuurlijke steenformatie, zoo zegt ons de gids. Uit een van die door de natuur gevormde bergkasteelen kan men nog in stille maanlichte nachten de oude klokken hooren luiden, die eens de moede pelgrims ter bedevaart opwekten. ☼ Dan, bij een bocht van den weg, rijden we plotseling recht op de bergen toe en weldra zijn we dan ook midden in het grillige heuvel-land. Licht grijs, bijna wit van kleur, begroeid met laag groen struikgewas, doet het denken aan een woest en eenzaam duin-landschap. Hier en daar breekt een roode, gele of oranje-pen en stammen van dit vreemde bergland zich tot de meest fantastische figuren hebben samengevoegd. Grillige rotsgevaarten zijn het, als de reuzenvormen van voorwereldlijke

monsterdieren, die zich te bewegen schijnen tusschen grijze vestingwallen en witte ridderburchten. Nu leidt de weg, die steeds omhoog gaat, door een open bergkom, een wijde duinpan. Het lichtgrijze golvende heuvelland vormt een cirkelvormigen achtergrond hier, een omheining rond een natuurlijke arena. Beneden in deze duinpan ligt een klein grauw bergnest en daarboven, rechts, als samengegroeid met den grijzen bergwand, staan de gebouwen, muren bouwvallen en enkele huizen van een oude nederzetting. Daarboven, te midden van deze grillig fantastische bergwereld, ligt eenzaam en verlaten de ruïne-stad Les Baux (Slot volgt)

PRUNUS PADUS

DOOR G. KROMDIJK

HET geslacht *Prunus* omvat een zeer groot aantal soorten, waarvan talrijke in onze tuinen voorkomen. We kunnen ze in twee groote groepen verdeelen, ten eerste de groenblijvende en ten tweede de bladverliezende soorten. Tot de eerste groep behooren o.a. de *Prunus Laurocerasus* in talrijke variëteiten. Door hun mooie, glimmende, altijd groene bladeren worden ze in den liefhebberstuin veel aangeplant; prachtig staan ze tusschen een groep van bladverliezende heesters, vooral in den winter verschaffen ze ons daar de noodige afwisseling. Plaatsen die in den winter van de kamer uit steeds opvallen, zullen ook door het beplanten van groenblijvende gewassen meer aan bekoring winnen. Daarbij komt nog dat enkele variëteiten, zooals de *Prunus Laurocerasus schipkaensis*, bloeien met lange witte bloemtrossen, die worden opgevolgd door roode bessen. Een groot voordeel is tevens dat ze zeer goed in de schaduw groeien. Niet minder mooi is de *Prunus lusitanica*, ook wel bekend onder den naam van Laurier van Portugal. De struik kan enkele meters hoog en breed worden, op hoogen leeftijd kunnen de struiken zeer rijk bloeien, de witte bloemtrossen vormen met de diepglanzende, zwartachtige bladeren een fraaie combinatie. Tot de groep der bladverliezende *Prunus* behooren talrijke soorten, die door hun fraaien bloei zeer gezocht zijn. Hoe mooi is de *Prunus serrulata* met zijn mooie variëteit *Hisakura*, in het vroege voorjaar als overladen met de rose getinte, half gevulde bloemen die in groote trossen sierlijk naar beneden hangen. Hoe mooi is ook de *Prunus triloba* met een overvloed van kleine rose bloemetjes, die over de geheele lengte van het dunne hout voorkomen. De afzonderlijke bloemetjes doen ons veel aan kleine roosjes denken, trouwens het geslacht *Prunus* behoort tot de familie der *Rosaceae*. Een geheel ander type is de *Prunus padus*, beter bekend als Vogelkers. Het zijn struiken die op een goede standplaats een groote hoogte en een ruimen omvang kunnen bereiken. Meestal komen ze echter niet zoo hoog, daar ze veel als hakhout gebezigd worden, als aanplantingen op wallen en ter afscheiding van groote terreinen, welk opgaand hout dan weer om de zooveel jaren gekapt wordt. Laat men hem echter op één stam doorgaan, dan kan hij tot een behoorlijken boom uitgroeien, als zoodanig treft men hem echter weinig aan. Typisch is het verschil van schors dan, bij den struik glad en bij den boom ruw. Doch het is niet alleen dat hij zich voor genoemde beplanting leent, ook voor onderbeplanting in bosschen met breede beuken, forsche eiken en altijd groene sparren, waar weinig licht doorkomt, waar weinig voedsel voor andere gewassen overblijft, op die plek wil zelfs de *Prunus padus* nog groeien. Dankbaar maken we er gebruik van, want het sortiment is niet zoo groot, dat als onderbeplanting in bosschen is te gebruiken. En, is een bosch met hooge, forsche boomen mooi, veel mooier wordt zoo'n bosch met een goed groeiende onderbeplanting. Gelukkig dat hier tegenwoordig wat meer aandacht aan geschonken wordt. Het spreekt vanzelf dat *Prunus padus* in diepe schaduw zeer weinig of in het geheel niet bloeit. Staat de struik echter wat meer in het licht, op een iets gunstiger plek, dan kan hij zelfs zeer rijk bloeien. Reeds eind April—begin Mei verschijnen de talrijke hangende trossen witte bloemen, die ver in den omtrek een heerlijken geur verspreiden en in Juli worden opgevolgd door trosjes zwarte bessen, die spoedig door de vogels verorberd worden. Op het landgoed Keukenhof te Lisse staat langs een zandweg, vrij toegankelijk voor het publiek, een groote aanplant van dezen *Prunus*, die het daar aan de grens van het hooge geboomte bijzonder goed doen. Jammer dat deze jaarlijks fraai bloeiende struiken veelvuldig door de jeugd geplunderd



100 N. J. 10110

DE DONJON VAN HET KLOOSTER MONTMAJOUR

worden, waarom we adviseeren ze niet te dicht langs den weg te planten. Natuurlijk zijn ze ook in de kleinere stadstuinen te gebruiken bijv. ter maskeering van schuttingen en andere minder gewenschte in het oog loopende punten. Worden ze te hoog, dan kan men er altijd het mes inzetten, overigens snoeien wij niets aan dezen struik. Ze groeien op elken grond, zelfs op een moerassigen bodem doen ze het goed, zoodat een aanplant van *Prunus padus*, die men bij open weer den geheelen winter door kan planten, zeker slagen zal.

MENZEL, de beroemde schilder, zat tegen Kersttijd in zijn stamcafé te Kissingen, toen hij bemerkte, dat aan een buurtafeltje twee heeren en vooral een dame zich over hem vroolijk maakten. Bedaard nam hij zijn schetsboek en begon te teekenen, daarbij nu en dan de dame scherp fixeerend. Al spoedig kwam een der heeren naar Menzel's tafel toe: „Mijnheer, de dame ginds wil absoluut niet, dat u haar uitteekent!” Menzel glimlachte en liet den man een grove karikatuur zien met de woorden: „Is dit soms mevrouw?” Terstond daarop ging het drietal heen; Menzel had een — vette kerstgans geteekend.



BLOEIENDE VOGELKERS

HET BUITENLEVEN IN HET EXLIBRIS

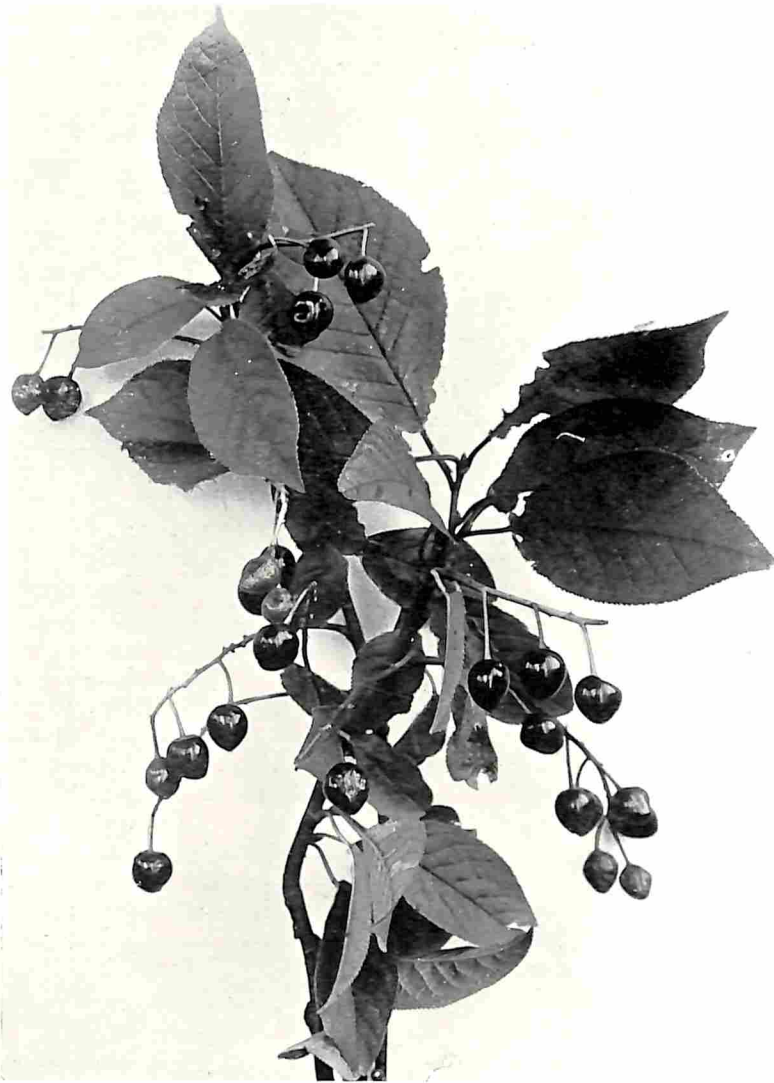
(Slot)

DOOR JOHAN SCHWENCKE

ZOOALS ik reeds heb opgemerkt, werd het exlibris in vroegere eeuwen geplakt aan de binnenzijde van den harden boekband. Ook hierin is verandering ingetreden in de twintigste eeuw, welke in zoo velerlei opzicht ontbinding en ommekeer heeft gebracht. Ten aanzien van het exlibris betreur ik die verlichting geenszins, want zij heeft deze kunst verruiming, verrijking en verdieping geschonken. Men is volkomen vrij in het kiezen van de plaats, waar men het exlibris in het boek plakt, al geldt stilzwijgend de voorwaarde, dat met aesthetische en decoratieve eischen wordt rekening gehouden. Menigmaal biedt het titelblad een gunstige gelegenheid voor mooie vlakvulling door het aanbrengen van een exlibris, dat dan in den regel van niet te groot formaat moet zijn. Voorts ben ik in het bezit van enkele Fransche boekjes, welke zulk een fraai-bewerkt, gedekt schutblad hebben, dat een exlibris, hoe mooi dit ook op zichzelf zou zijn, daarop zou misstaan. Het is voor mij altijd treffend, dat een heraldisch exlibris meestal zonder het oproepen van dissonanten in een boek, op welke plaats dan ook, kan worden aangebracht. Het wapen heeft iets statigs, iets van een koel en deftig soeverein en het behoudt dit in elke omgeving. Vooral die groote stukken uit den vroegeren tijd zijn prachtige staaltjes van graveerkunst, waarvan er in verschillende verzamelingen aanwezig zijn. Ongetwijfeld zijn veel van deze stukken verloren gegaan doordat men toen niet verzamelde, althans collecties uit vroegere eeuwen zijn ons niet bekend. Door het wapen als motief kon men terstond den eigenaar kennen, ook al was diens naam daarbij niet vermeld en daaruit hebben wij nog wel iets overgehouden. Velen huldigen namelijk het denkbeeld, dat in het algemeen elk exlibris terstond de gedachte moet wekken aan een bepaald persoon. Het moet een karakteristiek stuk zijn, dat terstond wordt herkend als eigendom van den bezitter. Ik ben het daarmede volkomen eens; alleen is het niet mogelijk dit denkbeeld te verwezenlijken. Hoe grooter het aantal personen wordt, dat een exlibris gebruikt, hoe bezwaarlijker het wordt den naam daarin weg te laten. De hoofdgedachte, dat het motief kernachtig-karakteristiek moet zijn, zal altijd haar kracht blijven behouden. Daarbij komt nog, dat, gelijk ik reeds eerder heb te kennen gegeven, één per-

soon meer dan één exlibris kan gebruiken, wanneer hij namelijk een veelzijdige bibliotheek heeft. Ik meen ook wel, dat degenen, die voorstander zijn van exlibris zonder naam, in het aanbrengen daarvan een ontsiering zien. Een kunstenaar zal echter den naam en andere letters in volkomen eenheid met het motief in het geheel weten te verwerken. Juist hieraan wordt tegenwoordig veel aandacht besteed. De vorige generatie behandelde letters als een quantité négligeable. Onwillekeurig denk ik aan dien fijnen teekenaar van bloemen en vogels, Theo van Hoytema, die ook verschillende exlibris heeft gelithografeerd en daarin den naam op een soms al te schilderachtige manier, althans niet bedachtzaam, heeft aangebracht. De prachtige teekening vergoedt veel, zoo niet alles. Op bijna al zijn exlibris komen vogels voor en ook uit deze prentjes spreekt de geest, de humor, waarmee hij zijn gevederde vrienden in beeld brengt. „Elke vogel zingt zooals hij gebekt is” staat in cirkelvorm op het exlibris voor Hugo Vogel en binnen dien cirkel doet een vogel in zijn armelijke eentje luide zijn best, om zich zoo natuurlijk mogelijk te uiten. Een zingende vogel is wel een ontroerende voorstelling op een exlibris en men heeft er een gezien bij de afbeeldingen in het vorige nr. Men moet dat vooral zinnebeeldig zien. Het genot, dat lectuur en studie verschaffen, de eeuwige vreugde om het le-

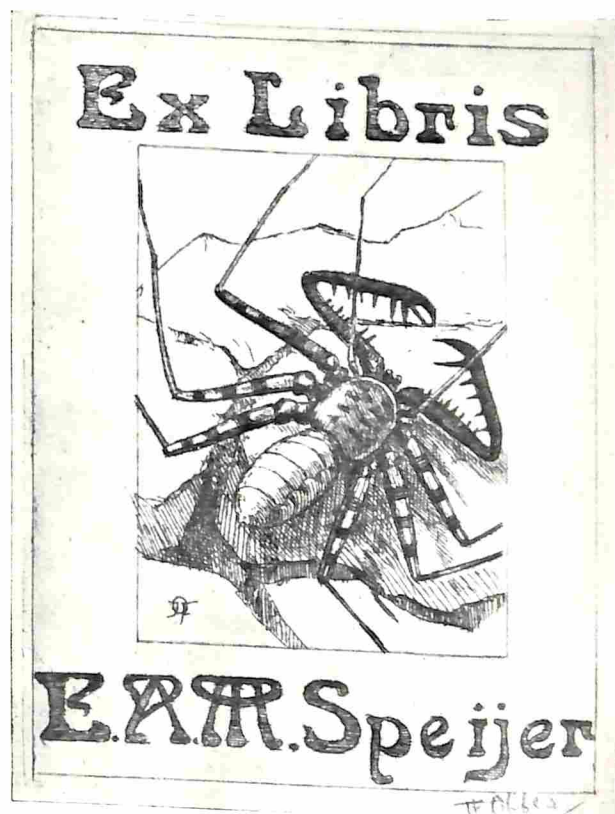
ven — let wel, niet in maar om het leven — het is alles zoo heerlijk om dit in duidelijk waarneembare beelden te zien weergegeven. De natuur is vol zinnebeelden voor het leven. De kiemende plant, de bloem, de vrucht en elke bloemsoort weder op zichzelf, worden menigmaal gekozen om het prentje een dieperen zin te geven. Onder de diersoorten zijn er verschillende, welke een bepaalde beteekenis hebben: zoo wordt de duif uitge-



PRUNUS PADUS. BESSEN VAN DE VOGELKERS



LITHO VAN FRÉ COHEN

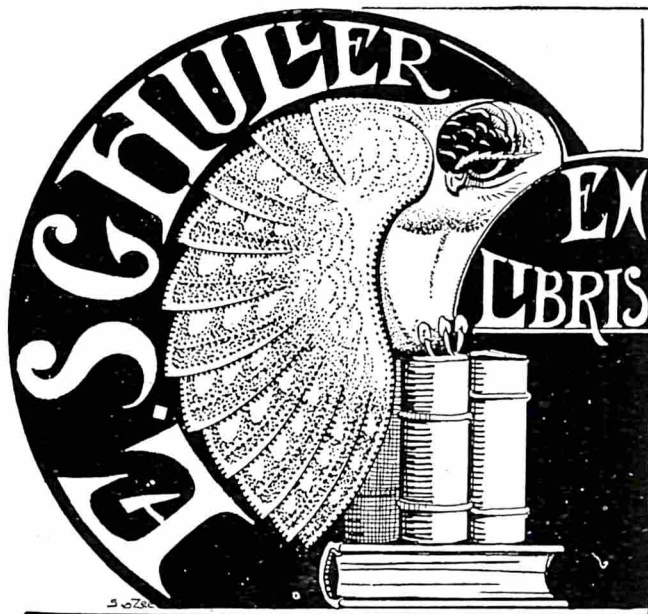


ETS VAN J. F. OBBES

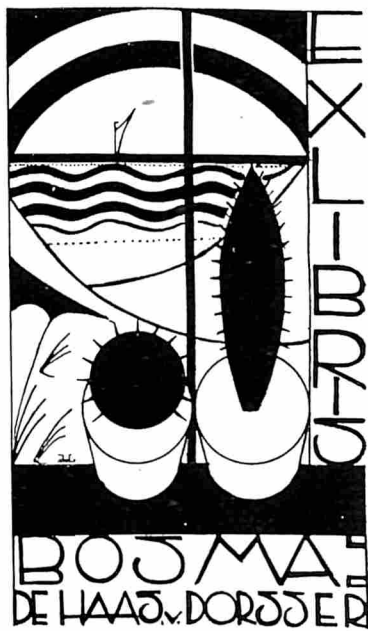
beeld als idee van vrede, een arend beteekent kracht, een hert naastenliefde, een uil wijsheid, enz. Legio is het aantal exlibris, waarop de uil voorkomt, in allerlei stijlen. En menigeen acht dit zinnebeeld te veel gebruikt en zelfs misbruikt, ja afgezaagd, om het nog als teeken op een exlibris te verwerken. Maar voor een kunstenaar is een bepaald onderwerp nimmer verouderd; het gaat niet om het onderwerp, doch om de wijze van behandeling. Zie hoe Rozendaal een uil in hout snijdt, hoe Fokko Mees zijn meesje vormt, hoe Rels, de Belg, een pauw, het zinnebeeld van de schoonheid, als een sierlijke reinheid in het vlak doet opdroomen. Durft ge dan nog te gewagen van oude zaken? Is in de natuur, die altijd vlietende bron, ooit iets verouderd? Verouderen en vergaan doet alleen datgene, waarin de dood is gevaaren en misschien ook dat nog niet Alles wat leeft en waarin leven wordt geblazen, is nieuw en blijft nieuw. Het is de kunst het te benaderen en te beroeren, het te aanvaarden en op de open schaal van uw beide handen juichend voor u uit te dragen. De natuur leeft in het exlibris in duizenderlei facetten en de kunst van het exlibris leeft voor een aanzienlijk deel van de vormen en kleuren, welke de natuur biedt. Ik schrijf hier, zoo moet u dit zien, eigenlijk slechts een artikel, waarin ik het buitenleven in het exlibris in volgelucht behandel, want dit onderwerp is zoo rijk, dat het vele speciale artikels in zich bergt. En zoo is het met deze geheele wonderlijk schoone sierkunst. Zij is zóó veelzijdig, innerlijk en uiterlijk, dat het een menschenleven eischt om haar ganschelijk te beschrijven. Eén afbeelding opent soms vergezichten op vele andere mogelijkheden. De etsen J. F. Obbes heeft verschillende exlibris ontworpen, waarin de natuur spreekt. Zoo etste hij exlibris voor den bioloog Speyer, die specialistische studie maakt van spinnen; vandaar dat een spin op zijn exlibris is afgebeeld. De bioloog Blöte bestudeert vooral de wantsen en ook van zulk een diertje komt een afbeelding op zijn exlibris voor. De gestyleerde bloem wordt veel gebruikt voor hoekvulling en randversiering. Dit houdt ook weder nauw verband met den stijl en wanneer men een volledige verzameling exlibris in chronologische volgorde zou rangschikken, zou het opkomen en weer ver-

door behooren de ontwerpen tot gebonden grafische kunst, in tegenstelling tot de andere prenten, de vrije grafiek vormend. Het is niet zoo gemakkelijk als het wel schijnt om een zuiver exlibris, een kunstwerkje, te scheppen en toch hebben tal van amateurs zich eraan vergrepen. Hetgeen begrijpelijk is, want de soort van kunst is erg aantrekkelijk. Een belangrijk onderdeel vormen de spreuken, motto's, zegswijzen, levensleuzen, welke op deze eigendomsmerken voorkomen. Men kan dit gebruik zien als een erfenis van de heraldiek. Er bestaan verschillende oude exlibris, waarop bedreigingen voorkomen jegens dengene, die kwade bedoelingen met een boek in het schild voert. De grofste bedreigingen, verwenschingen werden geuit, pest en doodstraf kreeg men op den koop toe wanneer men het waagde het boek te stelen. Dergelijke uitingen dragen den naam van boekvloek. Maar dat alles is wel eenigszins uit den tijd, al treffen wij van dergelijke heftigheden af en toe nog wel een naklank aan. Van meer bekoring zijn de spreuken, de dichtregelen en hartige levenswoorden, welke de eigenaars op hun exlibris hebben laten aanbrengen. Ik heb mij de moeite getroost deze van de Nederlandsche exlibris bijeen te brengen en een lijst daarvan is in mijn boek over deze sierkunst opgenomen. Er gaat een heilzame

werking uit van al deze zinnen en soms zoo krachtige slagwoorden en om in de sfeer van dit artikel te blijven noem ik er hier enkele, welke op de natuur betrekking hebben: Allengs wordt de spruyt een boom. Altijd bergopwaarts. De hand aan den ploeg. De wildernis zal bloeien als een roos. Dit is de zon, dit is de maan; zalig zij die met de zon omgaan. Geen dorre blom is welkom. Grijpt als 't rijpt. Mijne ziel is als een dorstig land. Mij spreekt de blomme 'n tale. Wee wie door de boomen het bosch niet en siet. Zie de zon. Zoek de zonzijde. Zonneschijn is zielsgeluk. Zooals de bij loost honing, verzamel ik in mijn woning. En zoo zou ik in staat zijn deze lijst te vervolgen met nog tal van uitdrukkingen, ook in andere talen, want de Nederlander toont zich van deze zijde zeer kosmopolitisch. De spreuken zijn in vele gevallen gevormd naar de beginletters van den eigennaam en daardoor



TEEKENING VAN S. VAN DER ZEE

TEEKENING VAN
E. G. VAN HEUSDEN

TEEKENING VAN TON VAN TAST



TEEKENING VAN J. F. OBBS

dwijnen van de verschillende stijlen duidelijk kunnen worden aangetoond. De twintigste eeuw zou bovenaan prijken wat aantal betreft. De diepere oorzaak daarvan schuilt in het cultiveren van het individu. Het ligt niet in het kader van dit artikel, om daarover verdere wijsgeerige bespiegelingen te houden, slechts tekenen ik aan, dat deze houding gunstig was voor de verscheidenheid in de voorstellingen en de stelling, de vorming daarvan, in het exlibris. En dan nemen in aanmerking, dat hier verschillende factoren tot harmonie moeten samenbloeien: het moet een smakelijke versiering van het boek zijn, iets van den mensch zij erin weergegeven of iets dat op hem betrekking heeft en ten slotte is de ontwerper de samenbrenger en voltooiër. Aantrekkelijk voor mij zijn vooral die stukken, waarin op eenigerlei wijze wordt gezinspeeld op het boek, lectuur, studie. Ook daar

ontstaan, behalve de noodzakelijkerwijs eenigszins stoeve zinnen, ook wel vernuftig gevonden levenswoorden. Een enkele maal wordt de naam weggelaten, omdat deze op zichzelf reeds zich uitnemend ertoe leent om in beeld te worden gebracht. Voor personen met namen als Houthakker, Smid en dergelijke liggen de toepasselijke voorstellingen voor de hand. Is de naam daarbij dan niet vermeld, dan spreekt men van parant motief. Ik heb in mijn verzameling ook een exlibris van iemand, die vermoedelijk G. Bosch heet en alleen de letter G. liet teekenen met, daarnevens, het gezicht op een bosch. Zulke ontwerpen moeten wel zeer fraai zijn uitgebeeld en de gedachte moet wel zeer redelijk tot oplossing zijn gebracht, willen zij voetstoots uit aesthetisch oogpunt worden aanvaard. In den regel blijven zij op het niveau van de puzzles op een sigarenzakje. Maar er zijn ook namen als Le-

lie, de Roos en om naar de fauna over te gaan, namen als De Leeuw, De Kat, Schaap, enz. en deze stuwen de gedachte allicht naar een motief, dat op deze aanduidingen betrekking heeft. Genoeg, ik meen u thans wel een idee te hebben gegeven van het veelsoortige karakter dezer kunst. Nu nog iets over het verzamelen. Het ligt voor de hand, dat men exlibris is gaan verzamelen, al is men in ons land daarmede betrekkelijk laat begonnen. Het is echter niet een bezigheid, welke men tusschen neus en lippen volbrengen kan. Men zegt wel, dat het verzamelen van exlibris een groot genot geeft, maar toch de lastigste soort van verzamelen is. Velen hebben dat ondervonden. Ik zal daarop niet verder ingaan. De aandachtige lezer heeft echter begrepen, dat het hier gaat om het bijeenbrengen van verscheidene grafische kunstwerkjes en doordat die niet in den handel zijn, doch in bepaalde families huizen, is het opsporen van die stukken al een moeilijkheid op zichzelf. Velen hebben zich op dit gebied gespecialiseerd. Sommigen verzamelen uitsluitend pharmaceutische en medische exlibris, anderen alleen joodsche, weer anderen muziek-exlibris. En zoo zullen er ook wel zijn, die enkel belangstellen in exlibris, waarop bloemen en planten of dieren voorkomen; men kan in dit opzicht geheel naar eigen gevoelen en aanleg handelen. Zeker is het, dat ieder, die met ernst deze kunstvoortbrengselen verzamelt, een dienst bewijst aan de kunst. Want daarvoor wordt de aandacht op haar gevestigd, hetgeen door haar intieme karakter anders niet het geval zou zijn. En ook daarom is het zoo nuttig en belangrijk literatuur over het onderwerp te leveren. Er zijn zoovele aanrakingspunten, wanneer men het internationale gebied betreedt, dat men telkens zich bekent: het is als het leven zelf, met dagelijks nieuwe glansen. Kennismaking met deze kunst geeft velen een stille vertroosting, anderen was zij een openbaring. Menigeen vindt daarin een sterkende kracht voor het vervullen van een dagelijkse taak. Want altijd vliet deze rijke bron, altijd door....

De roode vaan

DOOR TRIXIE

ROODE vlaggetjes rondom de schietbaan beteekenen gevaar. Het beteekent, dat er geschoten wordt. Voor het schieten zelf is Cyrano in het minst niet bang — gelukkig maar! Want een paard, dat benauwd is voor schieten en dat alle ongewoon geluid vertaalt in en terugbrengt tot een soort van schieten, kan je ook aan ieder haar een zweetdruppel bezorgen en dan hoeft het niet eens een warme dag te zijn. Cyrano dan, is niet bang voor schieten. Maar hij heeft een grenzeloozen angst voor de roode vlaggetjes. Soms vraag ik me wel eens af of hem op de een of andere onbegrijpelijke wijze het verband tusschen die beide duidelijk is geworden. Want eenmaal waren we tusschen de roode vlaggetjes door gedwaald zonder er ons rekenschap van te geven en stonden opeens in de nabijheid van een schietbaan en toen gaf hij duidelijke teekenen van angst. Een angst, die op dat moment niets met roode vlaggetjes te maken had. Daar zijn nog enkele andere dingen waarvoor hij bang is, maar de roode vlaggetjes vormen toch het summum van verschrikking. Overigens alleen maar wanneer hij zonder gezelschap is. Zoo dra er anderen bij zijn, kan het hem niets meer schelen. Dan mogen ze wat hem betreft wuiven en wapperen met meters doek van de meest uiteenlopende kleuren. Hij houdt zich een beetje afzijdig, constateert, dat er niets gebeurt, wanneer één of meer andere paarden er langs gaan en trekt de volkomen juiste conclusie, dat hij er dus ook wel veilig langs kan. Als

hij alleen is, wordt het dadelijk een heel ander geval. Tegen de roode vlaggetjes is zelfs mijn overredingskracht niet opgewassen. Bij ieder argument repliceert hij door hevig oorenbewegen, door duidelijk wenden en draaien met zijn hoofd, door zwaaien met zijn staart en met alle gesticulatie, die zijn vier beenen toestaan: Nu ja, dat kan jij wel zeggen, dat er niets gebeuren zal en dat het gekke wapperende ding daarginds me niet zal aanvliegen. Maar wat weet jij après tout daarvan af? Het is wel waar, het is me nog nooit aangevlogen, maar dat is heelemaal geen reden, dat het dit nu niet zou doen. Een keer

moet toch de eerste zijn, nietwaar? Dus....

Dit dus is voor hem definitief, maar voor mij niet. Je kunt een paard eenvoudig niet toestaan ongehoorzaam te zijn. Zelfs niet als er een rood vlaggetje in het geding komt. Je weet dan wel waar het begin, maar niet waar het einde is. Daarom heeft het dus van Cyrano een ander resultaat dan hij voorloopig aangenaam vindt. D's gaan we er op uit, wij beiden, met geen ander voornemen dan de roode vlaggetjes te overwinnen, maar dat weet hij niet. Het zal tijd kosten en geduld en inspanning en zelfbeheersching en, wat Cyrano betreft, zelfoverwinning. Het eerste roode signaal wappert aan den ingang van de duinen.

aan de overzijde van een bruggetje over de sprank van de waterleiding. Dat heeft in zoo verre een bezwaar, dat je er niet, als de nood aan den man komt, in een groote volte omheen kunt rijden en langzaam aan den cirkel kleiner maken. Je moet er recht op af, erlangs — of niet. En dat laatste is uit paedagogische overwegingen uitgesloten. Er staat wat wind

en het helroode vlaggetje wappert lustig heen en weer. Tusschen het grijs-groen van de bremstruiken is het duidelijk en op verren afstand te zien. Het schijnt met iedere golving te spellen: Gevaar! Weest op uw hoede! Cyrano verlangt niets liever dan op zijn hoede te zijn. Hij vindt me onverantwoordelijk lichtzinnig en zorgeloos, om niets ergers te zeggen, en begint zich terug te houden. Ik doe of ik niets merk en breng hem er heen, laat hem met langen teugel stappen. Hij stopt. Goed, hij mag even kijken naar de griezeliheid, zooals je een klein kind, dat wat watervrees heeft, toestaat een voorzichtig teentje in het bassin te steken. Een drukje met de beenen, hij gaat voort, aarzelend en onwillig. Ik accentueer wat duidelijker — hij stopt. Resoluut, met een uitdagenden gooi van zijn hoofd, die zeggen wil: ik doe 't niet. N-i-e-t, begrijp je? Ik begrijp, maar stem niet toe. Hij keert om, wringt zich in een garnaalachtige bocht, tracht aan het bit te ontkomen en breekt even later uit in openlijk verzet. Inplaats van op den druk van been en sporen voorwaarts te gaan, kruipt hij achteruit. Wat je overigens kruipen noemt! Hij rent eenvoudig achterwaarts, het pad af, een stukje ongebaand terrein op, waar stomp van boomstronken

boven den grond uitsteken. Volle vijf minuten — en dat is lang met een recalcitrant paard — zijn noodig om hem weer op het pad te werken en opnieuw staat hij tegenover het gevreesde roode stuk doek. Er volgt een korte herhaling van de voorstelling, tot onheilge vreugde van een paar wandelaars, die zichtbaar hopen op een relletje en ik weet nu wel, dat het zoo niet gaat. Wat dan? Slaan wil ik niet, omdat 't niet geeft, al zou ik het probeeren. Dan zou je hem door zijn angst heen moeten ranselen en daar is kracht voor noodig en — een zekere hardvochtigheid, die ik niet bezit. Vooral niet, omdat het hier geen aanstellerij is, maar eerlijke, echte angst. Hij kruipt weer naar achteren en ik krijg een ingaving. — Best, vertel ik hem, als jij zoo graag achteruit wilt, goed, dan zal je achteruit lopen, maar dan den anderen kant op, vriend. Ik zet hem een meter of tien achteruit.



CYRANO OP WEG NAAR DE DUINEN



BLOEIENDE LAMPIONPLANT

in de richting van het bruggetje, keer hem dan om. Of hij nu wil. — Nèè, zegt hij nijdig en slaat. — Weer breng ik hem achterwaarts, nu wat verder en keer hem om. Nee, hij kan zichzelf nog niet overwinnen en weigert opnieuw. We herhalen de manoeuvre en hij bewijst zijn in den grond toch wel gewillig zijn door zich naar achteren te laten zetten zonder aanstalten om op de achterbeenen te gaan. Ik weet zeker, dat hij me dit nooit zal aandoen. Midden op het bruggetje keeren we om. Hij staat een oogenblik doodstil en kijkt met groote oogen en trillende neusgaten naar de roode vlag. Er gaat een nerveuse

siddering door hem heen. Met vriendelijke woordjes moedig ik hem aan. —

— Toe nou maar, je bent er al haast. Kôm Cyranô. — Hij snuift. — Hij briescht het hatelijke wapperende ding woedend toe, alles in hem is gespannen en dan met een gesnuif, dat klinkt als de snik van een kind, gaat hij er voorbij, vliegt een paar meter weg uit reactie, staat dan stil. In zijn heele houding is niets anders dan de nederige vraag of het nu goed is zoo, of ik tevreden ben. Het zweet breekt hem aan alle kanten uit. Hij wordt op den hals geklopt en hij krijgt worteltjes, waar hij, half naar me omgedraaid met hoofd en hals, gretig naar hapt. Dan gaan we verder. Een lange galop herstelt zijn geschokt evenwicht. Tweë roode vlaggetjes passeeren we zonder moeilijkheid. Zwierig en met bravour stapt hij een uur later door het hek van onze pleisterplaats.



DICHTE SPARREBOSSCHEN, DE WOONPLAATSEN DER ROEKEN, WEERSPIEGELEN IN DE SAUER



HET JACHTTERREIN VAN DE VOSSEN VAN GRUNDHOF

PHYSALIS FRANCHETII

DOOR G. KROMDIJK

SPREKEN wij over *Physalis Franchetii*, dan zal deze plant voor velen een vreemde zijn. Stellen we haar echter voor als de „Lampionplant”, dan is ze zeker geen onbekende meer. Immers, we zagen haar juist dezen herfst zoo veelvuldig, wat we toeschrijven aan het mooie herfstweer; dit bevordert het kleuren der lampions in hooge mate. Duur zijn de ballonnetjes der *Physalis* in het geheel niet, vooral niet als men in aanmerking neemt, dat men er den geheelen winter genoeg van kan hebben. Het mooist vinden we haar als ze in combinatie met de Judaspenning gebruikt wordt; het oranje van de lampionnetjes doet het met het zilverwitte van de Judaspenning zoo bijzonder goed. De takken worden natuurlijk op een pot of pul zonder water gezet. Zijn we met werkzaamheden bezig die stof veroorzaken, dan brengen we de *Physalis* even uit de kamer, daar het stof zeer lastig van de ballonnetjes te verwijderen is. — De *Physalis* behoort tot de familie der Solanaceae en is afkomstig uit

Zuid-Europa. Ze wordt gerangschikt onder de vaste planten en komt als zoodanig in onze tuinen voor. Oorspronkelijk kweekte men de *Physalis Alkekengi*, die echter geheel verdronken is door de *P. Franchetii*, welke veel grotere ballonnetjes vormt — dit laatste heeft veel mee geholpen tot grotere populariteit van de Lampionplant. In liefhebbers-tuinen treft men haar ook veelvuldig aan, het succes is echter lang niet altijd even groot en hangt natuurlijk grootendeels van de behandeling af. We stellen ons daarom voor enkele nuttige wenken te geven. De *Physalis* is een krachtig

groeïend gewas, dat een hoogte van 60 tot 80 cm. kan bereiken. Ze verlangt een diep losgewerkten, flink bemesten bodem, en staat het liefst op een zonnige plaats. Haar bloemen zijn wit van kleur en bijbijaak. Soms ziet men de ballonnetjes voor vruchten aan, het is echter anders; in de ballon zit de vrucht, terwijl het ballonnetje ontstaat, doordat de kelk na

de bevruchting meegroeit. De *Physalis* wordt gerekend in ons klimaat winterhard te zijn, maar toch doet men goed de planten bij strenge vorst een weinig te dekken. De vermenigvuldiging

geschiedt door zaaïen en scheuren; het laatste wordt vrij algemeen toegepast, ze groeit n.l. zeer sterk met ondergrondse witte wortelstokken, zoodat deze vermenigvuldiging, die men in het voorjaar toepast, zeer gemakkelijk gaat. Om flinke, lange takken met veel ballonnetjes te verkrijgen, moet men de planten jaarlijks of om het jaar opnemen, den grond diep om-

werken, goed van stalmest voorzien, om ze daarna opnieuw op een afstand van 40—50 cm. uit te planten. Verplant men ze niet, dan moet men er toch 's zomers wat scheuten van verwijderen, dit komt den anderen takken ten goede. Ook voor toediening van wat vloeïest in den zomer bereikt men goede resultaten. Zijn de ballonnetjes op kleur of zoo goed als op kleur, dan kan men de takken afsnijden en op een zonnige plaats ophangen om na te drogen; de bladeren verwijdt men.

LANGS DE SAUER

DOOR H. E. KUYLMAN

DE vossen van Grundhof leefden sinds menschenheugen in onmin met de roeken van de Sauerbosschen. — Steeds waren de viervoeters in de minderheid geweest, want waar hun aantal zeer beperkt bleef door de vervolging van boschwachter en jager, vermeerderden de roeken zich ongestoord tot een haast ontelbaren

zwerm, die, door aantal sterk, de op zich zelf levende vossen het bestaan zuur maakten. Dit duurde zoolang, totdat er een roode welp geboren werd, die den haat van vele voorgeslachten in zich scheen vereenigd te hebben en de zwarte bende niet vreesde. Hij had gezien hoe zijn moeder geplaagd werd door den krijschenden troep, die haar immer vervolgde als zij op jacht was en door hun geschreeuw het begeerde wild op zijn hoede deed zijn. Ook was hij, door zijn jeugd nog onmachtig, er getuige van geweest hoe die gierende duivels zijn moeder een gevangen buit afhandig maakten en met gretige snavelhouwen den dikken haas verslonden, zoodat alleen de beenderen en eenige plokken haar overbleven. Hongerig had hij den neus in deze overblijfselen gedrukt en de wildlucht opgesnoven, die hem gek maakte van verlangen naar het warme bloed en sappige vleesch van levenden buit. Dat vooral had de haat tegen de kraaien nog sterker gemaakt

en als hij zag hoe deze op de akkers vlak achter den ploegenden landman durfden neerstrijken, voelde hij, waar zij zich zoo nauw met den mensch durfden vereenigen, een nog grooter minachting voor hen, dan voor den buizerd, die tenminste alleen durfde jagen. Als hij, met den kop op de voorpooten rustend, aan den ingang van het diepe hol, dat zich tusschen de opgestapelde rotsblokken in het bosch tegen de berghelling bevond, den omtrek bespiedde, kon hij het geheele Sauerdal afkijken, tot een bocht in de rivier, waar zijn blik stuitte tegen de glooiing van nieuw oprijzende bergen, evenals de zijne met beuk, spar en eik begroeid. Dan zag hij op een der rotsblokken aan den wateroever altijd dezelfde gestalte zitten, van 's morgens vroeg totdat de zon achter den bergkam aan den overkant verdween en voor haar verscheiden nog even zijn berg met een gouden licht overgoot. Ofschoon hij den mensch haatte en als een van zijn grootste vijanden beschouwde, was hij aan deze figuur gewend geraakt en zou hij iets in zijn leven gemist hebben wanneer de plaats op den steen aan den waterkant ledig was gebleven. Als de avond zijn nevelenheit liet aanrukken en de blanke sluiergewaden van de geesten van den nacht zich over het dal spreidden, kwam de vos omzichtig naar beneden, liep langs den oever en sloop dan naar de plaats waar de visscher gezeten had. Hij snuffelde tusschen de lange zwaarden van de lischplanten, joeg een paar ratten den doodschrik op het lijf, kroop dan onder den over het water hangenden struik en kwam weer te voorschijn met een visch, dien de visscher had weggeworpen omdat hij niet de maat had. Dat was een buitenkansje zooals hij meer dan eens had en wanneer de visch verorberd was, zocht hij op de verspreid liggende rotsstukken naar de gekookte tarwekorrels, die als aas gebruikt werden voor de visschen. Dit was de reden, waarom de vos dezen mensch niet zoo vreesde en haatte als de anderen, die hem maar vervolgden met klem en geweer. Waar hij ook respect voor had, was de reebok, die in den vroegen morgen of tegen het



Foto van der Meulen

ARABIA FELIX. EEN BUITENWIJK VAN MANACHA, RECHTS EEN BAD-HUIS, OP DE BERGTOPPEN OP DEN ACHTERGROND VESTINGEN

dalen van de zon op de bergweide kwam grazen. Vooral in het voorjaar ging hij dezen snellen draver uit den weg. Dan vooral toonde deze zich vijandig tegenover alles wat in zijn omgeving leefde. Hij was dan naijverig op elk levend wezen en dikwijls zag de vos den minnestrijd tusschen twee bokken, die elkaar het vrouwtje betwistten. De nachtelijke stilte werd dan dikwijls gestoord door het gekletter van de slangen en het burlend geluid dat uit de half geopende bekken opsteeg. Later, wanneer de jonge reebokjes geboren waren, dan zwierf de vos vaak om het leger en wanneer de moeder 't waagde om zich even te verwijderen, beproefde hij zijn kans om er een te stelen, want het vleesch van deze pasgeborenen was malsch. Zoo leefde de vos tusschen zijn vijanden en alleen zijn groote sluwheid deed hem staande blijven temidden der gevaren, die hem van alle kanten bedreigden. Behalve de mensch waren echter de zwarte duivels van de Sauerbosschen zijn grootste vijanden en zij waren 't dan ook met wie hij steeds den strijd aanbond, wanneer hij daartoe een kans kreeg. Dikwijls gebeurde het, dat de roeken den vos in het oog kregen als hij op jacht was. Dan was één waarschuwingskreet voldoende om de geheele bende op hem los te doen stormen. Het bosch en de lucht waren dan vervuld van het rauw en hatelijk gekrijsch en met diepe zwenking gierden zij dan over zijn kop, zoodat de punten der wieken hem bijna raakten. De vos begon dan zijn spel met den troep en plotseling achter de rotsblokken verdwijnd, dook hij een kilometer verder weer op en liet een schel gekef hooren. Dat was voldoende om den zwerm oogenblikkelijk naar die plaats te lokken, maar daar aangekomen, was de roode roover al reeds weer verdwenen om elders opnieuw te verschijnen en zich te laten hooren. Zoo liet hij de bende van de eene naar de andere plaats vliegen en vond dat verstopperij spelen zoo fijn, dat 't bijna elken morgen herhaalde. Het Sauerdal ligt nog in duister, doch de top van den Vossenbergh, die de geheele omgeving beheerscht, steekt reeds

zichtbaar uit boven den dikken nevel die over de rivier hangt. Langzaam verdwijnt het kleurloos licht van den groeienden dag en plotseling is de bergkam verguld door de zonnestralen, die hem 't eerst bereiken. Nu is 't tijd voor den haas om zijn leger te verlaten, om aan den rand van het haverfeld, dat glooiend zich uitstrekt naar den waterkant, te gaan grazen. Uit het sparrenbosch volgen hem echter twee scherpziende oogen en op zijn warm spoor volgt weldra de vos, wiens maag vraagt naar vleesch en bloed. Juist als de zon over den bergrand kijkt en de nevelen op de vlucht drijft, doet de vos den doodelijken sprong. Een schrille doodskreet echoot van bergwand tot bergwand, van bosch tegen bosch en deze kreet wordt beantwoord door de roeken, die in de dichte kruinen den nacht hebben doorgebracht. Zij kennen den klagenden angstroep van den haas en weten dat hier buit te halen is. Onder



Foto van der Meulen

PUBLIEK BRONNENHUISJE AAN DEN WEGKANT, MET EEN UITLOOPER VAN DE STAD MANACHA LINKS OP DEN ACHTERGROND



Foto van der Meulen

BERGLANDSCHAP VOORBIJ MANACHA MET KARAVANSERAI

rauw gekrijsch slaan zij de zwarte wieken uit en hun koppen buigen zich om spiedend rond te kijken waar zich de haas bevindt. En dan gieren zij onder helsch spektakel naar beneden en 't is niet alleen de begeerte naar voedsel, doch ook de haat tegenover den vijand, die de prooi heeft bemachtigd, welke felle hartstochten bij hen opwekt. Als een warrelende, dwarrelde hoop veeren schieten zij op den vos aan en 't schijnt wel, dat zij hem in hun woede dadelijk zullen aanvallen. Deze vreest hen echter niet. Alleen drukt hij zich bij den eersten aanval op den bodem, met de voorpooten op den haas. Met opgetrokken bovenlip, zoodat de scherpe tanden blikkeren in het morgenlicht, grijnst hij de zwarte duivels tegen en deze, de dreiging ziende, weifelen om daadwerkelijk op te treden. Op en neer gaat de krijschende bende en zoodra zij zich een weinig verheffen, staat de vos recht op de pooten, richt den kop op en met kort en nijdig gekef daagt hij zijn vijanden uit, die onmiddellijk terugkeeren om tegelijkertijd weer terug te deinzen. En dan plotseling komt het oogenblik waarop de vos gewacht heeft. Als zij nog eens terugkomen op het sarend geblaf, drukt de roode roover zich nog vaster tegen den bodem, maar de spieren van zijn achterpooten zijn gespannen als een stalen veer. Daar komt de troep op hem aanstormen, een oude, krachtige kraai leidt den aanval. Met schor gekras schiet hij naar beneden om met zijn sterke wieken den vos over den kop te slaan. Maar dan springt plotseling de vos op en sneller dan de remmende vleugels is zijn sprong, want vóór de roek zich weer omhoog heeft kunnen werpen, grijpen de kaken van zijn vijand hem en met een alles overstemmenden doodskreet valt de vogel naast den haas op het door den dauw gedrenkte gras. Angstig schreiend vluchten nu de zwarte vogels en met half geopenden bek, waarlangs het lauwe bloed van zijn aanvalleur lekt, kijkt de vos den verdwijnenden troep na. Dan heft hij den kop in de lucht en schel en ver klinkt zijn triomfeerend gekef door het dal van de Sauer, in wier helder water de zonnestralen een morgenbad nemen.

PANDORA

DOOR JOANNES REDDINGIUS

Wolken ik minne en vlietende rivieren,
berglanden, zeeën, wouden en valleien.
boomgaarden, blank, en gele bloemen-sprei-
en zilversparren, berke' en populieren. [en

Ik houd van uchtendrood en avondvieren
en droppen dauw, die van de blaad'ren glij-
bij 't al maar wilder, wilder spelemeien [en
van 't briesje, dat in ommedans kwam zwie-
[ren.

Ik houd van maan en sterren, van juweelen
in 't spinneweb, van zilv'ren najaarsdraden,
heikruid, mimosa, vreugd der lentedagen,

Zinrijke woorden, lippen, trouw, die baden,
van mijm'ren stil, na schreien zacht of klagen,
van 't wonder zelf van al dat vreemde spelen.



Foto van der Meulen

WELGESTELDE KOOPLUI IN JEMEN. ÉÉN JOOD (ZONDER TULBAND) STAAT OP UITDRUKKELIJK VERZOEK VAN DEN SCHRIJVER IN HUN MIDDE

„Arabia Felix”

DOOR D. VAN DER MEULEN

IV

NA de bergdorpen Al Atár en Al Hadjére gepasseerd te zijn, naderen we Manacha, een vroeger belangrijke Turksche vestiging. De weg wordt nu beter en bij Al Atár beginnen complexen goed bewerkte vruchtbare gronden. We zijn gestegen tot ± 2000 M., de wind wakkert aan en wordt zóó frisch dat we behoefte hebben van de rijdieren af te stappen en stevig te loopen. De lucht is betrokken, over de kale, sombere, rotsen giert de wind. Een paar uur te voren zwoegden we nog in de hitte van de rotswadi en nu loopen we te rillen in onze dunne tropenkleeding. De boeren die we tegenkomen of die we op hun terras-akkers zien werken, hebben allen

een lang mouwloos vest aan van schapenvacht, de wol naar binnen en de gelooide huid aan den buitenkant. Hier en daar zijn schuilplaatsen aan den weg gebouwd, hutten van rotsblokken, waar mensch en dier bij een onverwachten hagelstorm beschutting kunnen zoeken. Op deze hoogte en in dit barre land zijn zulke buien zóó verstijvend koud, dat ze voor een heele karavaan fataal kunnen worden. Grootsch, maar drukkend somber en grauw is de tocht door dit hooggebergte. De kolossale steenen huizen zijn hier echte beveiligingsplaatsen tegen wind en koude. Onze vermoeide karavaan jakkert voort over de scherpe rotsblokken van den hier breeden weg, om vóór donker Manacha te bereiken. Op de toppen der hoge rotsen zijn de vierkante vestingmuren van de oude Turksche versterkingen al zichtbaar. Lager, tegen de hellingen, ligt het stadje. De groote grijssteenen gebouwen, die boven de huizen uitsteken, dateeren ook uit Turkschen tijd. Die met de hoge vierkante schoorsteenen zijn badhuizen waar soldaten en officieren niet buiten konden. Dan zijn er kazernes en hospitalen. Door de zeer nauwe bazaarstraatjes, met lilliputwinkeltjes (vanwege de kou) strompelen we in het halfduister achter onze gidsen aan naar een groot steenen gebouw, vroeger officiers-hospitaal, thans gastenhuis voor doortrekkende officieele reizigers. Trappen en gangen, alles is van logge behouwen blokken steen; in z'n holheid en duistere oneindigheid doet het zwijgende gebouw aan als een spookkasteel. Een geweldige zaal met een mank tafeltje en een paar dik-bestoven stoelen, door een walmend oliepitje maar nauwelijks uit het duister getrokken, wordt mij door den bewaker als logeerkamer aangewezen. Hier heeft de eerste kennismaking plaats met het ongedierte, waarom de Jemenitische huizen in het gebergte berucht zijn. Vlooiën zoo groot als ik ze nergens nog zag, vallen mijn beenen aan. Mijn jongen helpt me bij de verdediging en kijkt ook met bewondering naar dit krachtige vlooiënras. Er zijn erger dingen in het leven van den reiziger, de reactie op de vermoeienis van

den tocht breekt zich baan in een schaterlach: Manacha staat in ons beider herinnering voor goed opgeteekend als het land met de vlooiën als olifanten. ☼ De kameelen met de bagage komen pas den volgenden dag binnen, dat dwingt ons een dag rust te houden in Manacha. In de lente moet het een mooie, aantrekkelijke plaats zijn. Een van de Engelsche officieren die hier tijdens den wereldoorlog door de Turken geïnterneerd waren, vertelde mij veel goeds van de vruchten en van de groene velden die in breede terrassen liggen tegen de rotschellingen. Wij waren echter te vroeg in 't jaar of de regens waren bijzonder laat. We zagen kale, maar keurig bewerkte velden en bladerlooze boomen, wachtende op den regen die dit land van grauwe rots enkele maanden zou overdekken met groen en bloemen. ☼ De bevolking van Manacha nam tegenover mij een trotsche en afwijzende houding aan. De Gouverneur, omringd door de zwijgende notabelen, begon met een koel verhoor. Toen ik vertelde van onze millioenen Moslimsche onderdanen werd dat wat anders, en toen het gesprek kwam op de Hidjaz en ik over de bedevaart en de Wahhabieten vertelde, spitsten de aanwezigen hun ooren. Ja, de bedevaart behoorden ze als goed Moslim te verrichten en ik kon niet nalaten hun terloops te vragen waarom ze zich van dien plicht nog niet gekweten hadden. Dat het gesprek wat toenadering gebracht had, bleek uit het aanbod om onder geleide van een paar soldaten de stad en omgeving, met uitzondering van de vestingen, te bezichtigen. ☼ Te Manacha zag ik de eerste Jodenwijk in een Jemenitische stad. Vroeger, ten tijde van Mohammad, waren de Joden een belangrijk element van de bevolking van Arabië. Aan hun inlichtingen heeft de Profeet waarschijnlijk veel ontleend voor zijn eigen godsdienst. Oorspronkelijk waren ze goede vrienden, doch later, in de Medina-periode, is verwijdering ontstaan tusschen Joden en Moslims en bij de uitbreiding van het Mohammedanisme zijn de Joden uit vrijwel geheel



Foto van het museum

JODEN IN EEN STRAAT VAN EEN JEMENITISCHE STAD
(Men zie ook de afbeelding van een Joodsche familie te Sana'a in het vorige nummer.)

Arabië verdreven. Alleen in Jemen hebben ze zich gehandhaafd. Wanneer ze er gekomen zijn, staat niet vast. Het vermoeden is wel eens uitgesproken dat zij een deel zouden zijn van de „verloren tien stammen”. Ze zijn vroeger wel eens in aanzien geweest, en hebben evenals de Christenen de staatkundige macht in Jemen eens in handen gehad. Dat is echter lang voorbij en sindsdien hebben ze een onzeker en vaak moeilijk bestaan. Nu heet het dat ze onder dezen Imaam weer rust en voorspoed kennen, maar dat zijn zeer betrekkelijke begrippen. Naar onzen maatstaf zijn ze weinig te benijden. Ze wonen niet op het land, maar in de steden. Buiten den eigenlijken stadsmuur wonen ze in aparte wijken bijeen. Hun huizen mogen niet meer dan twee verdiepingen hoog zijn, mogen van buiten niet versierd of gewit zijn. Vrijheid van godsdienst is hun verleend, de synagogen mogen echter van buiten niet als zoodanig herkenbaar zijn, de godsdienstfeesten moeten binnen de huizen of in de synagogen gevierd worden en het gerucht ervan behoort niet tot de straat door te dringen. Joden moeten aan hun kleeding herkenbaar zijn. Ze mogen geen gordel dragen waar fier de dolk in steekt. In plaats van met den tot tulband gewonden hoofddoek hebben zij het hoofd te bedekken met een klein kapje. Aan de slapen en neerhangend vóór de ooren moeten de mannen pijpkrulletjes dragen. Ze mogen geen paard berijden, doch slechts een ezel, ze zitten niet als een man in het zadel, doch met beide beenen naar één kant. Zoo is er meer waaraan de Jemeniet gewend is, maar dat den vreemdeling als pijnlijk minachtende behandeling in de ooren klinkt. ☼ Zie ze gaan over de straten en wegen of staan in de volksmenigte: bescheiden, stil, als gedrukt door een verachting en lijden van eeuwen. In de hoofdstad Sana'a had ik nauw contact met een van de vooraanstaande Joden en van hem

hoorde ik meer over de geschiedenis van dezen verdwaalden tak van dit taaie, onuitroeibare, begaafde volk. Aan de strenge afscheiding is te danken het onvermengde, ras-zuivere voortbestaan van deze kleine groep, wier aantal in heel Jemen op slechts 50.000 geschat wordt. Door de eeuwen van absolute afscheiding van hun groote volksgroep heen hebben ze hun godsdienst trouw bewaard, ondanks vervolging, verdrukking en smaad. De ontmoeting met deze verdwaalde kudde uit Israels stal ontroerde me en telkens als ik getuige was van een beleediging en zag hoe dat stil en zonder protest verdragen werd, voelde ik een innerlijke pijn en kon ik niet nalaten er tegenop te komen of minstens er een verklaring van te vragen, al werd mij dat door mijn omgeving ook ontraden. ☼ Bij de beschrijving van de ervaringen in Sana'a zal ik op het Joden-vraagstuk in Jemen en zijn verband met Volkenbond en Sionisme nog even terugkomen. ☼ We moeten nu verder, hooger het gebergte in, over passen van boven de 3000 M., bij Soek al Chamis, om de hoofdstad van het rijk en zijn grijzen Priester-Koning te bereiken. Van Sana'a gaat een geheimzinnige aantrekkingskracht uit. Het moet een héél oude stad zijn, gelegen in het gebied waar één van de oudste culturen der wereld bloeide en van die oude glorie moet de stad in haar uiterlijk nog een herinnering, nog een glans bewaard hebben. Over Sana'a spreekt men als over het wonder van Jemen, dáár lag het paradijs.... òf er onder.... òf er boven. (Wordt vervolgd)

Kerstfeestlekkernijen

(Slot van bladz. 609)

DE bok gold, evenals de haan en de kater, als vruchtbaarheidsdemon. Tot de welkome kerstgaven behoort in Zweden dan ook een met zijden linten versierde strooien bok in miniatuur, welke als kerstversiering in de huiskamer noode wordt gemist. Last not least zij de Jul-ever vermeld, het zwijn, dat wij in miniatuur van marsepein kwistig in de

etalages onzer banketbakkers zien uitgestald omstreeks Kerstmis. Wij hebben hier te doen met een survival of overleefsel van den ouden cultus of eeredienst van den Noorschen lichtgod Frey of Fro, wiens wagen, bij zijn omgang in den Joeltijd, getrokken werd door het goudborstelige zwijn Gulinbursti, welks gouden borstels licht afstraalden. De Jul-ever prijkt, vooral in Engeland en Duitschland, als lekkernij op den Kerstdisch, waar de versierde kop den hoofdschotel uitmaakt, welke met het noodige ceremonieel onder trompetgeschal binnengebracht en op tafel geplaatst wordt onder het zingen van:

Den Eberkopf bring ich herein
Bedeckt mit Laub und Rosmarein
Und ich bitt'euch froh zu sein.

☼ En aan vroolijkheid ontbreekt het op het Kerstfeest niet, dat oorspronkelijk gevierd werd als Dies natalis solis invicti, d.i. Geboortedag der onoverwinlijke zon.

MEYERBEER was overleden. Een neef van hem begaf zich naar Rossini en verzocht hem, een treurmarsch te mogen voorspelen, dien hij op den dood van zijn oom gemaakt had. Nadat Rossini geduldig geluisterd had, zei hij: „Heel mooi, maar toch had ik nog liever gehad, dat U gestorven was, en Uw oom den treurmarsch geschreven had!”

Wij verwijzen onze lezers naar het op blz. III van het omslag herplaatste „BELANGRIJK BE-
RICHT VOOR DE LEZERS” betreffende de VRAGENRUBRIEKEN, welke in den aanstaanden jaargang opgenomen zullen worden.